

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**  
**до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких**  
**законів України щодо удосконалення правових засад діяльності**  
**Державного бюро розслідувань»**

**1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону**

Державне бюро розслідувань є державним правоохоронним органом, на який законодавчо покладено завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції.

Так, одним із повноважень Державного бюро розслідувань відповідно до покладених на нього завдань згідно із *пунктом 10 частини першої статті 6* Закону України «Про Державне бюро розслідувань» є доступ як користувача до інформаційних систем органів державної влади, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України, а також самостійне створення інформаційних систем та ведення оперативного обліку в обсязі і порядку, що визначаються завданнями, покладеними на Державне бюро розслідувань, із дотриманням законодавства про захист персональних даних.

Водночас чинна норма суттєво обмежує можливості Державного бюро розслідувань, оскільки різне її трактування органами державної влади та органами місцевого самоврядування призводить до неправомірного ігнорування повноважень Державного бюро розслідувань щодо доступу як користувача до інформаційних систем.

З огляду на вказане співробітники оперативних та слідчих підрозділів Державного бюро розслідувань не можуть якісно та повною мірою виконувати інституційні завдання в частині запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до компетенції зазначеного правоохоронного органу.

Також аналіз *пункту 8 частини першої статті 7 та частини другої статті 18* Закону України «Про Державне бюро розслідувань» дає змогу зробити висновок, що на сьогодні у Державному бюро розслідувань зберігати, носити та використовувати вогнепальну зброю на підставах і в порядку, передбачених Законом України «Про Національну поліцію», уповноважені лише працівники спеціального підрозділу фізичного захисту.

Однак підрозділ фізичного захисту у зв'язку з обмеженою чисельністю його працівників не в змозі під час проведення всіх слідчих дій та оперативно-розшукових заходів у межах кримінальних проваджень або оперативно-розшукових справ забезпечити безпеку працівників Державного бюро розслідувань, їх захист від протиправних посягань.

Тому право носити, зберігати та використовувати зброю необхідно надати й іншим особам рядового та начальницького складу Державного бюро розслідувань, які з огляду на покладені на них завдання мають потребу

у забезпеченні самозахисту, захисту інших учасників кримінального провадження.

Нагальною є також потреба внесення змін до *частин другої та четвертої статті 9* Закону України «Про Державне бюро розслідувань».

Середнє навантаження на одного слідчого упродовж 2020 року складало 105 кримінальних проваджень.

Таким чином, є нагальна потреба у зменшенні навантаження на слідчих з метою забезпечення здійснення ними повного, швидкого та якісного досудового розслідування у кримінальних провадженнях.

Також, необхідність збільшення граничної чисельності ДБР пояснюється потребою у формуванні повноцінних оперативних підрозділів в кожному ТУ ДБР, оскільки наразі для належного оперативного супроводу в окремих кримінальних провадженнях слідчі ДБР вимушені звертатися з дорученнями до оперативних підрозділів СБУ та Національної поліції України.

Однак звернення до інших державних органів тягне за собою ризики витоку конфіденційної інформації та створення перешкод при здійсненні досудового розслідування.

В такому випадку для належного забезпечення діяльності відокремлених підрозділів за рахунок внутрішнього переміщення та оптимізації посад загальна потреба у працівниках ДБР становитиме 2000 осіб, тобто необхідне збільшення граничної чисельності, визначеної Законом України «Про Державне бюро розслідувань», лише на 400 осіб (з них 400 осіб – рядового і начальницького складу переважно слідчих та оперативних підрозділах, а також у підрозділах внутрішнього контролю та особистої безпеки).

На сьогодні відповідно до частини четвертої статті 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» утворені та функціонують сім територіальних управлінь Державного бюро розслідувань, які розташовані у містах Львові, Хмельницькому, Миколаєві, Мелітополі, Полтаві, Краматорську, Києві.

Кожне із вищезазначених ТУ ДБР поширює свою діяльність на декілька областей. При цьому відстань, наприклад, між окремими обласними центрами в межах діяльності одного ТУ ДБР може становити 150-200 км, у зв'язку з чим слідчі, оперуповноважені вимушені у разі необхідності виїзду на місце події, проведення слідчих дій, оперативно-розшукових заходів витрачати по декілька годин на дорогу з місця постійної дислокації (безпосереднього місця розташування ТУ ДБР) до місця події.

Так, зволікання із проведенням огляду місця події, здійсненням інших першочергових, невідкладних слідчих дій з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення часто призводить до пошкодження, зникнення або знищення слідів і втрати фактичних даних, що мають суттєве значення для кримінального провадження.

Ураховуючи вищезазначене, з метою підвищення ефективності виконання завдань, покладених на ДБР, щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції, наразі є

нагальна потреба внесення змін до законодавства та утворення відокремлених підрозділів (слідчих відділів) ТУ ДБР у кожній області.

Крім того, відсутність законодавчого закріплення розташування підрозділів ТУ в конкретних обласних центрах має негативний вплив на розгляд клопотань слідчих місцевими судами поза межами місця розташування (реєстрації) відповідного ТУ ДБР як юридичної особи.

Також, за роки діяльності Державного бюро розслідувань виникла об'єктивна необхідність *перенесення місця розташування одного з територіальних управлінь Державного бюро розслідувань з міста Мелітополя до міста Запоріжжя*. Це пояснюється тим, що Мелітопольський міськрайонний суд Запорізької області не в змозі забезпечити належний фаховий розгляд клопотань Державного бюро розслідувань щодо санкціонування окремих процесуальних дій згідно із Кримінальним процесуальним кодексом України. Також у непоодиноких випадках судді вказаного суду остерігаються приймати об'єктивні рішення, які можуть стосуватися високопосадовців або правоохоронців вищої ланки.

Крім того, в місті Запоріжжі як обласному центрі знаходиться Запорізький апеляційний суд, в який досить часто в межах кримінальних проваджень звертаються слідчі Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Мелітополі.

З огляду на те, що відстань від Мелітополя до Запоріжжя становить 125 км, слідчі вказаного Територіального управління вимушені витратити багато часу на поїздки до Запоріжжя, що також обумовлює додаткові витрати бюджетних коштів на паливно-мастильні матеріали, компенсації за відрядження тощо.

Окремо варто зауважити, що наразі Законом України «Про Державне бюро розслідувань» *не визначений суб'єкт, уповноважений накладати стягнення на директорів територіальних управлінь і їх заступників на підставі рішення Дисциплінарної комісії Державного бюро розслідувань*.

Вказана прогалина в законодавстві може мати негативний вплив на організацію виконання визначених законодавством повноважень Державного бюро розслідувань та дестабілізувати його діяльність.

Навіть більше, для належної організації та забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань також потребують *уточнення окремі повноваження Директора Державного бюро розслідувань*.

Окремої уваги вимагає питання реалізації окремих норм Закону України «Про Державне бюро розслідувань» щодо соціального захисту та пенсійного забезпечення працівників Державного бюро розслідувань, оскільки наразі на законодавчому рівні не врегульоване *питання щодо стажу служби у Державному бюро розслідувань*, що подекуди унеможлиблює застосування окремих норм законодавства в частині пенсійного забезпечення працівників Державного бюро розслідувань.

Окрім вищенаведеного, виходячи з аналізу завдань та повноважень Державного бюро розслідувань, необхідним є внесення змін до ряду законодавчих актів, які регулюють *сферу суспільних відносин, пов'язану із боротьбою зі злочинністю та діяльністю правоохоронних органів у цілому*.

Так, наприклад, Державне бюро розслідувань згідно із підслідністю, визначеною частиною четвертою статті 216 Кримінального процесуального кодексу України, здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у різних сферах, у тому числі у сферах господарської діяльності, службової діяльності.

З метою створення належних умов для виконання покладених на Державне бюро розслідувань завдань необхідним є внесення змін до окремих законів, які регулюють суспільні відносини у господарській та інших суміжних сферах, зокрема до законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», «Про депозитарну систему» тощо.

Крім того, з огляду на те, що слідчі Державного бюро розслідувань здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення, на сьогодні гостро постало питання щодо законодавчого урегулювання порядку зберігання Державним бюро розслідувань такої особливої категорії речових доказів, як наркотичні засоби.

Трапляються непоодинокі випадки відмови уповноваженими на зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів органами, а саме Службою безпеки України, Національною поліцією України, Державною митною службою України, у прийнятті на зберігання вказаних речовин з посиленням на те, що законодавством не встановлений порядок їх зберігання у разі вилучення Державним бюро розслідувань.

## **2. Мета і завдання прийняття акта**

Метою проекту Закону є удосконалення правових засад діяльності Державного бюро розслідувань, сприяння належному виконанню завдань Державним бюро розслідувань та створення умов для ефективного здійснення оперативно-розшукової діяльності та організації досудового розслідування в Державному бюро розслідувань.

## **3. Загальна характеристика і основні положення проекту акта**

Законопроектом передбачається внесення змін до законів України «Про Державне бюро розслідувань», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про судову експертизу», «Про запобігання корупції», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про вищу освіту», «Про банки і банківську діяльність», «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», «Про депозитарну систему» та інших законодавчих актів.

З поміж іншого, пропонується уточнити окремі повноваження як Державного бюро розслідувань, так і Директора Державного бюро розслідувань, удосконалити структуру територіальних управлінь, усунути законодавчу прогалину в частині визначення суб'єкта, який буде уповноважений накладати дисциплінарні стягнення на директорів територіальних управлінь, визначити,

що включатиме в себе стаж служби в Державному бюро розслідувань та порядок його обчислення.

Крім того, запропонованими змінами усуваються неузгодженості між окремими нормами Закону України «Про Державне бюро розслідувань» та положеннями вищенаведених нормативно-правових актів. Зокрема, в Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» в частині, що стосується Державного бюро розслідувань, понятійний апарат приводиться у відповідність до змісту Закону України «Про Державне бюро розслідувань».

Також вносяться точкові зміни до законів України «Про запобігання корупції», «Про цивільно-військові адміністрації», «Про місцеве самоврядування», «Про забезпечення функціонування української мови як державної» з метою забезпечення практичної реалізації положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань» в частині включення Державного бюро розслідувань як державного правоохоронного органу до кола суб'єктів відповідних правовідносин у сфері публічного права.

#### **4. Стан нормативно-правової бази в цій сфері правового регулювання**

Регулювання правовідносин у зазначеній сфері здійснюється Конституцією України, Законом України «Про Державне бюро розслідувань» та іншими актами законодавства.

#### **5. Фінансово-економічне обґрунтування**

Витрати, пов'язані з реалізацією положень цього проекту Закону, здійснюватимуться в межах видатків, передбачених Державним бюджетом України на відповідний рік, та з інших джерел, не заборонених законодавством.

#### **6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта**

Прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правових засад діяльності Державного бюро розслідувань» сприятиме належному виконанню завдань Державним бюро розслідувань, зокрема створить умови для ефективного здійснення оперативно-розшукової діяльності та організації досудового розслідування в Державному бюро розслідувань.

**Народні депутати України:**

**Ю. Г. Яцик (посв. №285)**



СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ЯЦИК ЮЛІЯ ГРИГОРІВНА

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000F9AF3B001FB09401

Дійсний до: 11.06.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України  
№ 285д9/1-2021/106940 від 26.03.2021



452963